

KOULU JA VANHEMMAT

LAINSÄÄDÄNTÖ, OPETUSSUUNNITELMAT JA OPETUSOHJELMA s.116

YLEISIÄ NÄKÖKOHTIA s.118

KOULUN ALKOHOLIKASVATUKSEN TOIMINTAPOLITIIKKA s.120

VANHEMMAT - YHTEISTYÖ s.122

VOIMASSA OLEVA LAINSÄÄDÄNTÖ s.125

LAINSÄÄDÄNTÖ, OPETUSSUUNNITELMAT JA OPETUSOHJELMA

Puhutaan alkoholista sisältää harjoituksia ja kysymyksiä, joita voidaan hyödyntää useissa oppiaineissa käsiteltäessä nuorten alkoholinkäyttöön liittyviä asioita. Jokainen harjoitus sisältää ohjeet sekä harjoituksen vetäjälle että osallistujille. Aineisto on jäsennelty niin, että alkoholikasvatus voidaan helposti yhdistää osaksi koulun tavanomaista opetusta.

Alkoholiin liittyvät kysymykset eivät kuulu ainoastaan luonnontieteellisten aineiden ja terveystiedon opetukseen, vaan aihetta voidaan käsitellä myös osana muuta koulutyötä. Tässä osiossa kuvaillaan, kuinka alkoholivalistus voidaan sisällyttää osaksi useimpia oppiaineita. Koulussa kannattaa keskustella aihepiiriin liittyvien kysymysten sijoittelusta eri luokka-asteille ja oppiaineisiin.

Koulun tehtäviä teemaan liittyen on hahmoteltu sekä opetussuunnitelmassa ja -ohjelmissa että koululainsäädännössä. Yleensä paikalliset työskentelysuunnitelmat sisältävät myös tavoitteita, jotka sivuavat aiheen käsittelyä. Jotta aineisto olisi mahdollisimman helppo sovittaa koulun omiin käytäntöihin, on alle kerätty lainsäädännöstä, opetussuunnitelmien perusteista ja opetusohjelmista soveltuvia kohtia.

Perusopetuslaki

Laissa tarkoitettuna opetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Opetus järjestetään oppilaiden ikäkauden ja edellytysten mukaisesti ja siten, että se edistää oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa. (Perusopetuslaki, 2 ja 3 §.)

Opetussuunnitelma

Perusopetuksen tehtävänä on edistää perusarvojen siirtämistä ja tukea oppilaiden oppimista ja näin valmistaa heitä toimimaan ja vaikuttamaan yhteiskunnassa. Tehtäviin kuuluu myös kehittää kykyä ajatella kriittisesti, selvittää syitä ja seurauksia ja arvioida omien valintojensa seurauksia. Opetuksen tärkeä tehtävä on myös valmistaa asioiden keskinäisten yhteyksien havainnointia. Oppilaiden tulee oppia ottamaan vastuuta. Heille tulee antaa valmiudet kehittää taitojaan itsenäisessä työskentelyssä ja ongelmanratkaisussa. (Opetussuunnitelman perusteet, OPH.)

Oppiainekohtaiset opetussuunnitelmat

Useissa oppiainekohtaisissa opetussuunnitelmissa ja arviointiperusteissa kuvataan vastuullisuuden, yhteiskunnallisten näkökohtien ja omien kykyjen, ajattelun, terveyden ja ymmärryksen kehittämistä. Myös päihteet on mainittu eri oppiaineiden yhteydessä. Pääpaino on tiedoilla, jotka oppilas omaksuu koskien päihteiden terveysvaikutuksia. Alla on kuvattu lyhyesti, kuinka *Puhutaan alkoholista* -aineistoa voidaan käyttää laajemmin, eri oppiaineiden opetuksen osana.

Äidinkieli

Oppilaat kehittävät...

- ilmaisutaitojaan eri yhteyksissä sekä harjoittavat kirjallisesti ja suullisesti ajattelu-, oppimis-, yhteistyö- ja vaikuttamistaitojaan,
- taitojaan työstää kirjoittamaansa omien pohdintojensa ja muiden näkemysten pohjalta,
- kykyään ilmaista vuorovaikutuksessa muiden kanssa ajatuksiaan ja tunteitaan, joita erilaiset tekstit herättävät saaden pohtimaan ja arvioimaan asioita,
- mielikuvitustaan ja valmiuksiaan luoda uutta kielen avulla, sekä itsenäisesti että yhdessä muiden kanssa,
- taitojaan kirjoittaa itsenäisesti artikkeleita ja mielipidekirjoituksia ja laatia kyselyjä ja haastatteluja.

Yhteiskuntaoppi

Oppilaat kehittävät...

- ymmärtämystään siitä, kuinka erilaiset intressit, ideologiat ja perinteet vaikuttavat tapoihin tarkastella yksilöä ja yhteiskuntaa sekä tapoja, joilla yhteiskunnan normit ja arvot vaikuttavat yksilöön ja yksilö vaikuttaa niihin,
- kykyään tarkastella yhteiskuntasuhteita kriittisesti sekä arvioida erilaisten toimintavaihtoehtojen seurauksia,
- taitojaan perustella ja ilmaista näkemyksiään sekä luottamustaan omaan kykyyn osallistua aktiivisesti yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ja yhteiskuntakehitykseen,
- tietojaan ja käsityksiään etnisesti rikkaasta ja monikulttuurisesta yhteiskunnasta.

Terveystieto

Oppilaat kehittävät...

- tietojaan alkoholin terveysvaikutuksista,
- tietojaan alkoholinkäytön seurauksista ja sen mahdollisista vaikutuksista terveyteen ja hyvinvointiin,
- käsitystään alkoholin kansanterveydellisistä merkityksistä,
- tietojaan alkoholin riskeistä,
- taitojaan perustella ja ilmaista omia näkemyksiään,
- tietojaan ryhmäpaineesta ja sen vaikutuksista ja valmiuksiaan toimia ryhmäpainetilanteissa.

Uskonto

Oppilaat kehittävät...

- kannanottamista uskonnollisiin ja eettisiin kysymyksiin. Opetuksessa käsitellään myös eettisiä näkökohtia omien mielipiteiden ja toiminnan perusteena.

Historia

Oppilaat kehittävät...

- taitojaan arvioida erilaisia tekstejä, tilastoja ja tiedotusvälineitä, jotka tulkitsevat ja havainnollistavat historiallisia tapahtumia lukuina.

Maantieto

Oppilaat kehittävät...

- ymmärrystään ihmisten elinolosuhteista avartamalla tietoaan yhteiskunnasta ja sen kautta myös eri puolilta maailmaa,
- tietojaan eri maiden elinoloista ja lainsäädännöstä.

Biologia

Oppilaat kehittävät...

- kykyjään keskustella terveyteen liittyvistä kysymyksistä ja elämisestä yhteisössä biologisten tietojen ja henkilökohtaisten kokemusten perusteella,
- tietojaan ihmisen elimistön rakenteesta ja toiminnoista, tietojaan alkoholin vaikutuksista elimistöön ja terveyteen,
- tietojaan alkoholin fyysisistä ja psyykkisistä vaikutuksista.

Matematiikka

Oppilaat kehittävät...

- kykyään tulkita tilastoja kootakseen ja käsitelläkseen tietoa ja kuvaillakseen ja vertaillakseen niiden sisältämiä tietoja,
- kykyjään vertailla, arvioida ja mitata tilavuuksia, painoja ja aikoja.

Englanti

Oppilaat kehittävät...

- taitojaan kertoa, kuvailla ja selittää sekä perustella mielipiteitään suullisesti ja kirjallisesti eri yhteyksissä,
- taitojaan hankkia lisätietoa englanninkielisten maiden elämäntavoista ja kulttuureista sekä vertailla niitä omiin kokemuksiinsa.

Liikunta

Oppilaat kehittävät...

- tietojaan terveyttä edistävästä tekijöistä,
- arvostelukykyyään kohdatessaan erilaisia tilanteita urheiluharrastusten yhteydessä sekä valmiuksiaan ottaa kantaa liikuntaan ja terveyteen liittyvissä kysymyksissä.

Kuvaamataito, käsityöt, musiikki

Oppilaat kehittävät...

- luovuuttaan, uteliaisuuttaan, vastuunottoaan, itsenäisyyttään ja ongelmanratkaisukykyjään,
- kykyään arvioida muotoilun ja funktion tarkoituksenmukaisuutta, mikä on arkielämässä tärkeä taito,
- tietoisuuttaan kuvakielestä ja sen käytöstä eri yhteyksissä ja kulttuureissa,
- taitojaan välittää viestejä omien ja toisten tekemien kuvien avulla,
- taitojaan työn itsenäiseen suunnitteluun ja luovaan tehtävänratkaisuun,
- omiin kokemuksiin ja näkemyksiin perustuvaan luovaan työhön kohdistuvaa kiinnostustaan, uudenlaista ajattelua ja uuden luomista,
- kykyjään käyttää tietotekniikkaa tukena esimerkiksi oppimisessa ja musiikin luomisessa sekä erilaisissa luovuuden ilmaisumuodoissa.

Kotitalous

Oppilaat kehittävät...

- käsitystään ja olemassa olevia tietojaan kodin toimien ja terveyden yhteyksistä,
- ymmärtämystään alkoholin kohtuukäytöstä,
- tietojaan alkoholista osana ruoka- ja tapakulttuuria.

YLEISIÄ NÄKÖKOHTIA

Alkoholikasvatuksen paikkaa ei ole erikseen määritetty koulujen toiminnassa. Opetussuunnitelmat määrittävät opetuksen järjestämisen vain osittain, mistä seuraa, että alkoholiin liittyvät kysymykset ovat vaarassa jäädä muiden teemojen jalkoihin, kun koulun toimintaa suunnitellaan ja toteutetaan. Jokaisen koulun on otettava itse vastuu ja luotava alkoholikasvatukselle hyvä ympäristö. Alla käsitellään lyhyesti tärkeimpiä tekijöitä, jotka vaikuttavat koulun alkoholikasvatuksen onnistumiseen.

Koulun opetusohjelma ja työsuunnitelmat

Alkoholikasvatusta varten kannattaa laatia oma työskentelysuunnitelma, joka sisältää selkeät ja toteuttamiskelpoiset tavoitteet ja muodostaa koulun alkoholikasvatuksen punaisen langan. Sen pohjalta kannattaa työskennellä laaja-alaisesti ja ottaa työhön mukaan koko koulun lisäksi myös vanhemmat ja lähialueen sidosryhmät.

Resurssit

Alkoholikasvatuksesta vastaavan henkilöstön tulee omata kattavat tiedot alkoholista ja alkoholikasvatuksesta. Koulun on syytä varata riittävästi taloudellisia ja/tai henkilöstöresursseja työn suunnitteluun, toteuttamiseen, jälkiseurantaan ja arviointiin. Lisäksi koulussa tulisi olla käytössä moderneja opetusvälineitä, jotka luovat puitteet tehokkaille ja oppilaslähtöisille opetusmenetelmille ja työskentelytavoille, ja näitä välineitä pitäisi myös käyttää.

Osaamisen kehittäminen

Koulun tulisi kehittää omaa osaamistaan alkoholikasvatuksessa. Tähän sisältyy opetushenkilökunnan osaamisen pitkäjänteinen ja suunnitelmallinen kehittäminen. Osaamisen kehittämisen tulee perustua koulun, työyksiköiden ja yksittäisten työntekijöiden tarpeisiin.

Suhtautuminen

Henkilöstön suhtautumisen koulutukseen tulisi olla tarkkaan harkittua, aivan kuten muissakin koulukohde-
taisissa työskentelysuunnitelmissa. Alkoholikasvatusta tulisi pitää arvossa ja muistaa, että koulutuksen
vetäjän motivaatio ja osaaminen ovat tärkeässä roolissa tavoitteiden saavuttamisessa.

Organisaatio

Alkoholikasvatuksen edellytyksenä on, että kouluorganisaatio takaa pitkän aikavälin työn onnistumisen.
Koulu ei saa olla riippuvainen vain muutaman sitoutuneen työntekijän tai ulkopuolisen vaikuttajan työpa-
noksesta.

Säännöt ja toimintamallit

Koulun alkoholiin liittyvien sääntöjen tulisi olla selkeät ja yleisesti tiedossa. Valvonnan ja seurannan koh-
teena oleviin sääntöihin tulee sisältyä riittävän selkeät ja perustellut toimintamallit.

Yhteistyö

Alkoholikasvatus tulisi järjestää yhdessä eri oppiaineiden kesken ja yhteistyössä työskentely-yksiköiden
ja henkilöstön kanssa. Koulun tulisi toimia yhteistyössä vanhempien ja yhteisön muiden toimijoiden
kanssa. On tärkeää, että sidosryhmille kerrotaan koulun tavoitteista ja strategioista ja heidät saadaan
mukaan pitkän tähtäimen työhön.

Opetus

Alkoholikasvatuksen tulisi perustua asiantietoihin, arvoihin ja käyttäytymislähtöiseen ajatteluun. Opetus
voidaan sisällyttää yhtenä osana laajempaan terveystieteiden käsittelyyn, ja sen tulisi tähdätä ensisi-
jaisesti kehitystyöhön, eikä olla ensisijaisesti riskikeskeistä. Koulun järjestämässä opetuksessa voidaan
käsitellä myös päihdeongelmaisten perheiden lasten asemaa.

Oppilaiden osallistuminen

Alkoholikasvatuksen tulisi perustua oppilaiden valmiuksiin, omiin kokemuksiin ja elämäntilanteisiin.
Työskentelytapojen on hyvä olla oppilaslähtöisiä, ja saada näin oppilaat osallistumaan aktiivisesti koulun
työhön. Tämän vuoksi koulussa tulisi myös järjestelmällisesti selvittää, kuinka oppilaat kokevat alkoholi-
kasvatuksen ja mitä vaikutusta opetuksella on oppilaiden taitoihin, asenteisiin ja käytökseen.

Seuranta

Koulun tulisi dokumentoida, seurata ja arvioida alkoholikasvatukseen liittyviä toimiaan. Arviointi tu-
lee suorittaa tavalla, joka on tarkoituksenmukainen asetettuihin tavoitteisiin ja valittuihin strategioihin
nähdessä. Arviointi muodostaa perusteet työskentelyohjelman jatkuvalle uudistamiselle. Mahdollisista
tuloksista kannattaa tiedottaa myös vanhemmille ja lähiympäristön sidosryhmille.

KOULUN ALKOHOLIKASVATUKSEN TOIMINTAPOLITIikka

Seuraavassa annetaan ohjeita koulun alkoholikasvatuksen toimintapolitiikan laadintaan. Toimintapolitiikan tulee ennen kaikkea vastata oppilaiden tarpeita. Sen tulee muodostaa osa koulun yleisiä sääntöjä ja niitä toimintatapoja, jotka sisältyvät kokonaisvaltaiseen oppilastyöhön. Koulun tulisi dokumentoida, seurata ja arvioida alkoholikasvatukseen liittyviä toimiaan. Arviointi tulee suorittaa tavalla, joka on tarkoituksenmukainen asetettuihin tavoitteisiin ja valittuihin strategioihin nähden. Arviointi muodostaa perusteet työskentelyohjelman jatkuvalla uudistamiselle. Mahdollisista tuloksista kannattaa tiedottaa myös vanhemmille ja lähiympäristön sidosryhmille.

Vaihe 1, koulun toimintapolitiikan valmistelu

1. Luottamuksen ja sitoutumisen luominen

- Muodostakaa työryhmä. Toimintapolitiikka vaikuttaa kouluympäristöön kokonaisuudessaan: rehtoriin, opettajiin, oppilaisiin, vanhempiin, paikallisiin kauppoihin, ja jokaisen ryhmän tulisi olla edustettuna.
- Nimittäkää työryhmävastaava, joka kutsuu kokoukset kokoon ja varmistaa, että toimintapolitiikka todella kirjoitetaan.
- Työryhmän jäsenille tulee kertoa, kuinka kauan politiikan laatimisen ja toteuttamisen arvioidaan kestävän.

2. Tarveanalyysin tekeminen. Suorittakaa kysely henkilöstön, oppilaiden ja vanhempien keskuudessa saadaksenne tietoa kokemuksista ja tarpeista.

3. Lain asettamien velvollisuuksien ymmärtäminen. Mitä koulun tulee ja mitä se voi lain mukaan tehdä?

4. Toimintasääntöjen varmistaminen. Kuinka toimitaan niiden kanssa, jotka oireilevat? Kenen puoleen on mahdollista kääntyä?

5. Koulun toimintapolitiikan sisällöstä päättäminen. Mitä odotamme itseltämme?

Tärkeää ottaa huomioon:

- Rikkomukset tulee ottaa vakavasti alusta alkaen.
- Seurausten tulee olla välittömiä: niiden tulee olla oikeellisia ja johdonmukaisia ja vastata koulun järjestyssääntöjä, jotta ne on mahdollista panna toimeen.

Vaihe 2, perusteiden kokoaminen ja toimintapolitiikan kirjoittaminen

Perustekijät:

- politiikan tavoite
- määritelmät
- vaikutuspiirissä olevat ryhmät
- Kenellä on kokonaisvastuu?
- Kysymyksessä on meidän koulumme!

Ennaltaehkäisy

Tarveanalyysi – mikä ongelma on? Mitä haluamme saavuttaa?

Hahmotelkaa tärkeimmät kysymykset ja/tai ongelmat. Laatikaa toimintasuunnitelma koulun ennaltaehkäisevää työtä varten ja määrittäkää toimintapolitiikan sisältämät alueet. Määrittäkää eri osien vastuunjako. Esimerkiksi: rehtori, vastuupettaja, alkoholikasvatuksen ryhmä, oppilasterveydenhuolto jne. Toiminta väärinkäyttö- tai riskitapauseräilysten kohdalla. Kuinka saman toimintapolitiikan voi yhdistää useampaan strategiaan?

Tunnistaminen

Alkoholin ja muiden päihteiden tunnistamisen kuvaus:

- Henkilöstön kouluttaminen ongelmien tunnistamiseen.
- Menetelmien luominen ongelmien ratkaisemiseksi.
- Menetelmien luominen ongelmien tunnistamiseen liittyvään yhteistyöhön vanhempien kanssa.
- Menetelmien luominen ongelmien tunnistamiseen liittyvään yhteistyöhön oppilaiden kanssa.

Toimenpiteet

Kuvailekaa koulun puuttumistapaa, kun sääntöjä ei noudateta:

- Koska koulu toimii?
- Minkälaista tukea tarjotaan riskiryhmään kuuluville?
- Minkälaista tukea tarjotaan niille, joilla on ongelmia?
- Mikä on eri henkilöiden vastuu koulussa?
- Lain tarjoamat mahdollisuudet?

Seuraukset

Ilmaiskaa selkeästi millaisia seurauksia rikkomuksista on:

- Toimintapolitiikan sääntöjen rikkomisen seuraukset lyhyellä ja pitkällä aikavälillä.
- Määrättyjen rikkomusten seuraukset tai yleisluontoiset seuraukset.
- Toistuvien rikkomusten seuraukset.
- Tavat ottaa vanhempiin yhteyttä.

Vaihe 3, mitä voimme tehdä?

Kouluhenkilöstö? Vanhemmat? Oppilaat? Lähiympäristö? Kenen puoleen voidaan kääntyä?

Vaihe 4, tiedotussuunnitelma

Laatkaa strategioita, joilla toimintapolitiikasta voidaan tiedottaa koulussa ja lähiympäristössä:

- Valmistelkaa tiedote vanhemmille ja sidosryhmille.
- Kertokaa vanhemmille toimintapolitiikkaan sisältyvistä suuntaviivoista.
- Jakakaa tiedotteet ja keskusteluaineisto opettajien ja vanhempien kokousta varten.
- Esitelkää koulussa yhteinen tiedotuskampanja, jonka laatimisessa oppilaat ovat mukana.

Vaihe 5, jatkuvuuden varmistaminen

Kertokaa toimintapolitiikasta oppilaiden ja vanhempien tapaamisessa vuosittain. Sisällyttäkää politiikka opettajien aineistoon tai kotisivuille. Toimintapolitiikasta kannattaa muistuttaa myös lukuvuoden aikana. Jaa toimintapolitiikka koko henkilöstölle sekä kaikille oppilaille ja vanhemmille.

Vaihe 6, toimintapolitiikan arviointi

Tavoite

- Kuinka toimintapolitiikkaa on kehitetty ja toteutettu?
- Kuinka hyvin tavoitteet ja todelliset tulokset on saavutettu?

Sisältö

- Ottakaa käyttöön arviointisuunnitelma politiikan käyttöönoton yhteydessä. Arviointisuunnitelmassa tulee selkeästi mainita kehitettävät seikat ja toteutuksen seurannan vaiheet.
- Nimittäkää arvioinnin toteuttamisen vastuuhenkilö.
- Laatkaa aikataulu arvioinnin säännölliselle toteuttamiselle.
- Tietojen on tultava erilaisista lähteistä (rehtori, opettajat, oppilaat, vanhemmat).

Arvioinnin yhteydessä huomioitavaa

- Tuntevatko kaikki toimintapolitiikan? Kuinka hyvin sen sisältö tunnetaan?
- Onko sen vaikutus toivottu?
- Kuinka paljon rikkomuksia tapahtui edellisellä arviointijaksolla ja millaisissa olosuhteissa?
- Olisiko mahdollista laatia uusi ohjelma/politiikka tai saada lisäresursseja toiminnan tukemiseen?
- Jäävätkö jotkin ongelmat tai kysymykset toimintapolitiikan ulkopuolelle?
- Ovatko politiikan menettelytavat realistisia?
- Onko politiikan uudistaminen ajankohtaista uusien trendien tai ongelmien seurauksena – onko oppilaiden käytös tai koulun kulttuuri muuttunut?
- Koulun toimintapolitiikan käyttäjien antama palaute.

VANHEMMAT JA YHTEISTYÖ

Koulussa voidaan tehdä paljon, mutta ei kaikkea! Monet vanhemmat eivät ole tottuneet ottamaan aktiivista roolia koulussa. Suurin osa on kuitenkin kiinnostunut tavoista, joilla asioita käsitellään koulussa, ja he arvostavat saamaansa tietoa työn toteutuksesta. Kokemukset osoittavat, että ongelmat huomataan yleensä suhteellisen nopeasti luokissa, joissa vanhempien keskinäiset suhteet ovat hyvät ja keskustelu on avointa.

Alkoholin kaltaisten aiheiden kohdalla vanhemmat saattavat tuntea tavallista enemmän syyllisyyttä. Keskusteluillan tai muun tilaisuuden järjestäminen voi olla hyvä idea, sillä se antaa vanhemmille mahdollisuuden keskustella aiheesta ilman, että lapset ovat läsnä. Voi olla mielenkiintoista ja antoisaa kutsua tilaisuuteen nuoria, joiden omat vanhemmat eivät ole paikalla. Muiden nuorten ajatusten ja mielipiteiden kuuleminen on vanhemmille usein vapauttava kokemus ja antaa heille ahaa-elämyksiä. Tavanomaisen vanhempainillan järjestämisessä on se etu, että enemmistö vanhemmista saapuu yleensä paikalle. Näin ei välttämättä käy, jos alkoholia käsittelevä tapaaminen järjestetään erikseen. *Puhutaan alkoholista* sisältää ehdotuksia vanhempainyhteistyöhön, joka on luokanvalvojan/tukiopettajan tärkeä tehtävä. Aineiston vanhempainyhteistyö koostuu kuudesta osasta. Opettaja päättää luonnollisesti itse, mitkä osat on järkevää toteuttaa. Seuraavat näkökohdat on syytä ottaa esiin vanhempien kanssa:

- Tarjotaanko kotona alkoholia?
- Mitä rajoja ja sääntöjä tulisi olla?
- Mistä asioista voimme tehdä yhteisiä sopimuksia?
- Vanhempien kannustaminen!

EHDOTUKSIA KYSELYN KYSYMYKSIKSI:

1. Nimeä kolme tärkeää alkoholiin liittyvää näkemystä, jotka koulun pitäisi mielestäsi välittää lapsellesi.
2. Mitä elämässä hyödyllisiksi osoittautuneita asioita opit itse koulussa alkoholista?
3. Jos olisit itse opettaja tai muu kouluhenkilökuntaan kuuluva, millaisen lähestymistavan valitsisit alkoholinkäyttöä ennaltaehkäisevään työhön oppilaiden kanssa?
4. Mitä alkoholiin liittyviä sääntöjä koululla pitää mielestäsi olla?
5. Anna opettajille/kouluhenkilöstölle kolme hyvää neuvoa, joiden avulla ehdottamasi alkoholia koskevat säännöt toimisivat.
6. Mihin toimenpiteisiin pitäisi mielestäsi ryhtyä, kun joku ei noudata koulun sääntöjä?
7. Muita mielipiteitä/ehdotuksia.

Vaihe 1

Suorittakaa kyselytutkimus, jonka tarkoituksena on muodostaa kokonaiskuva vanhempien näkemyksistä koulun alkoholiin liittyvästä kasvatustyöstä ja sääntöjen laatimisesta ja toteuttamisesta. Kyselyä voidaan haluttaessa käyttää koulun alkoholitoimintapolitiikan perustana. Kysely voidaan osoittaa joko vain yhdelle vanhemmista tai molemmille.

Vaihe 2

Koulun ennaltaehkäisevä alkoholikasvatus

Tavoite:

Vanhemmille tiedottaminen ja yhteistyö vanhempien kanssa koulun ennaltaehkäisevään alkoholikasvatukseen liittyen.

Toimintaehdotuksia:

- Mainitse esimerkkejä käsittelemistänne avainkäsitteistä ja niiden merkityksistä. (Avainkäsitteitä voivat olla esimerkiksi moraalit, kunnioitus, asenne, lapsille ei osteta/tarjota alkoholia kotona, nollatoleranssi, vieraiden tarjoamista alkoholista varoittaminen jne.)
- Käy läpi vanhempainyhteistyö-malli, johon kuuluu erilaisia tapaamisia.
- Yritä saada vanhemmat mukaan yhteiseen vetoamukseen alaikäisten alkoholinkäyttöä vastaan.

Vetoomusehdotuksia:

Vanhempien tulee ottaa vastuuta nuorten alkoholinkäytön vähentämisestä. Voimme yhdessä pyrkiä siihen, ettei ainoakaan nuori ajaudu päihteiden väärinkäyttäjäksi. Tavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan yhteistyötä vanhempien kanssa.

1. Älä osta alkoholia alaikäiselle!
2. Älä tarjoa alkoholia alaikäiselle!
3. Ilmoita poliisille, jos tietosi tulee, että joku välittää alkoholia nuorille.
4. Ota yhteys vanhempiin, jos näet tuntemasi nuoren alkoholin vaikutuksen alaisena.
5. Jos näet tolkkottomassa humalassa olevan nuoren, huolehdi hänet turvaan tai hanki paikalle apua.
6. Käy iltaisin paikoissa, joissa nuoret viettävät aikaansa.
7. Varmistakaa, että tiedätte missä omat lapsenne ovat, ja mitä he tekevät iltaisin. Pysykää hereillä, kunnes lapsenne tulevat kotiin ja tarkastakaa missä kunnossa he ovat!

Vaihe 3

”Tutustutaan toisiimme”

Tavoite:

Luoda aikuisten verkosto, jonka tarkoituksena on auttaa päivittäisessä toiminnassa nuorten parissa koulu- ja vapaa-aikana.

Toimintaehdotuksia:

Selvittäkää, onko paikkakunnallanne katupartiointitoimintaa, jossa nuorisotyöntekijät ja vapaaehtoiset liikkuvat nuorten parissa iltaisin. Sopikaa osallistumisesta toimintaan. Jos katupartiointia ei ole, miettikää, voisitteko käynnistää sellaisen vanhempien kesken ainakin suosituimpina juhlimisajankohtina, esimerkiksi koulun päättäjäispäivänä.

Vaihe 4

Ongelmien tiedostaminen ja niistä puhuminen

Tavoite:

Antaa vanhemmille mahdollisuus käsitellä ajankohtaisia ongelmia sekä vanhempain- että oppilasryhmissä.

Toimintaehdotuksia:

Kutsu vanhempainiltaan poliisi, mielellään nuoriso-, koulu- tai lähipoliisi, joka tuntee lähialueen. Pyydä poliisia kertomaan, millaista on paikallisten nuorten päihteiden käyttö, mitä nuoret tekevät ja miten käyttäytyvät iltaisin ulkona liikkuessaan, ja miten poliisi puuttuu alaikäisten juomiseen.

Keskustelkaa mitä voisitte tehdä ongelmien ennaltaehkäisemiseksi. Sopikaa yhdessä kuinka vanhempien tulisi toimia, jos näkee alaikäisen olevan humalassa.

Ehdotuksia keskustelunavauksiksi:

- Millaiset kotiintuloajat lapsilla pitäisi olla arkisin ja viikonloppuisin?
- Millaiset nukkumaanmenoajat lapsilla pitäisi olla?
- Bileet ja juhlat ilman vanhempia?
- Vanhempien omat ehdotukset.
- Mitä tulisi tehdä, jos lapset rikkovat sovittuja sääntöjä?

Vaihe 5

Yhteenveto

Tavoite:

Tee yhteenveto asioista, joita opettajat, muu henkilökunta, oppilaat ja vanhemmat ovat yhdessä saaneet aikaan alkoholikysymyksiin liittyen.

VOIMASSA OLEVA LAINSÄÄDÄNTÖ

Alkoholilaki (1994/1143)

Alkoholijuomaa ei saa alkoholijuomamyymälässä tai muussa myyntipaikassa myydä henkilölle, joka on kahtakymmentä vuotta nuorempi, kuitenkin niin että mietoa alkoholijuomaa voidaan myydä kahdeksantoista vuotta täyttäneelle. Alkoholien välittäminen on kielletty myös ilman palkkiota alaikäiselle. (Alkoholilaki, § 16, 31)

Lastensuojelulaki (2007/417)

Sosiaali- ja terveydenhuollon, opetustoimen, nuorisotoimen, poliisitoimen ja seurakunnan tai muun uskonnollisen yhdyskunnan palveluksessa tai luottamustoimessa olevat henkilöt sekä muun sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajan, opetuksen tai koulutuksen järjestäjän tai turvapaikan hakijoiden vastaanotto toimintaa tai hätäkeskustoimintaa taikka koululaisten aamu- ja ilta päivätoimintaa harjoittavan yksikön palveluksessa olevat henkilöt ja terveydenhuollon ammattihenkilöt ovat velvollisia viipymättä ilmoittamaan salassapitosäännösten estämättä kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he tehtävässään ovat saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä.

Peruskoululaki (476/1983), 14 §

Peruskoulun johtokunnan toimivaltaan kuuluu koulun toiminnan edistämistä ja valvontaa, hallintoa, koulun kasvatuksen ja opetuksen kehittämistä, koulun ja kodin sekä koulun ja ympäröivän muun yhteiskunnan välistä yhteistyötä sekä työrauhan ylläpitämistä koskevia tehtäviä sen mukaan kuin asetuksella säädetään ja tarvittaessa johtosäännössä määrätään.